

Keeleinspeksiooni 2016. aasta tegevuse aruanne

Keeleseaduse täitmise järelevalves viidi 2016. aastal läbi kokku 2425 järelevalvemenetlust. Töötaja tegeliku keeleoskuse kontrollimisel koostati 1897 keeleoskuse kontrollakti, neist 1721-s fikseeriti keeleseaduse nõuete rikkumine. Esmakontrolli korras koostati 763 ja järelkontrollis 1134 akti.

Saadeti välja 871 kirja (sh märgukirjad, selgitustaotlused, haldusmenetluse alustamise teavitused, ettekirjutus-hoiatused, täitekorraldused, asjaajamisega seotud kirjad). Menetleti 181 kaebust ja vastati 58-le teabenõudele.

Sunniraha rakendati 111-l korral kokku 7160 € ulatuses, sunniraha on laekunud 6960 €.

Eesti keele oskuse kontroll

Hariduse valdkonnas kontrolliti 1087 (sh 1050 riigi- või munitsipaal- ning 37 erakooli) vene õppekeelega üldhariduskooli, kutseõppeasutuse või lasteaia pedagoogi eesti keele oskust. Kokku tuvastati 998 nõuetele mittevastava keeleoskusega pedagoogi (92% kontrollituist), neist 966 riigi- või munitsipaalkoolides ning 32 erakoolides.

Tallinnas kontrolliti pedagoogide eesti keele oskust 16-s gümnaasiumis, neljas põhikoolis, viies kutseõppeasutuses ja kolmes erakoolis; Harjumaal kahes gümnaasiumis (Paldiskis ja Keilas) ning ühes põhikoolis (Maardus).

Tallinnas ja Harjumaal kontrolliti lasteaiatöötajate keeleoskust kokku 23-s lasteaias.

Narvas kontrolliti lasteaiatöötajate keeleoskust 11-s lasteaias ning Kohtla-Järvel 5-s lasteaias.

Esmakontrolli korras kontrolliti 281 pedagoogi eesti keele oskust. Tuvastati 172 keeleseaduse rikkumise juhtumit (61,2%). Järelkontrollis kontrolliti 712-le pedagoogile varem tehtud ettekirjutuse täitmist ning selgitati välja, et ettekirjutuse oli täitnud 52 pedagoogi (7,3%). 518-l juhul pikendati ettekirjutuse täitmise tähtaega, kusjuures 314-le neist tehti koos ettekirjutusega sunnirahahoiautus. 204 töötaja (sh 184 lasteaiatöötaja ja 20 üldhariduskooli pedagoogi) suhtes lõpetati menetlus töölepingu lõpetamise tõttu (töölepingu lõpetamise põhjuste kohta Keeleinspeksioonil andmed puuduvad). Ettekirjutuse täitmata jätmise eest rakendati sunniraha kokku 34 üldhariduskooli pedagoogi ning 37 lasteaiatöötaja suhtes.

Tartu- ja Valgamaa vene õppekeelega koolide ja lasteaedade pedagoogide eesti keele oskust kontrolliti keeleoskust tõendavate dokumentide alusel, mille tulemusel tuvastati, et 65-st kontrollitud üldhariduskooli pedagoogist puudub nõutav dokument 2-l (3%) ning 95-st lasteaiatöötajast puudub keeleoskustunnistus 9-l töötajal (9,5%).

Kolmes Tallinna koolis (Juudi Kool, Mustamäe Humanitaargümnaasium ja Eurogümnaasium) vastab kõigi töötajate keeleoskuse seaduse nõuetele.

Tervishoiu ja sotsiaalhoolde valdkonnas kontrolliti 51 (arstid, sh perearstid, meditsiiniõed, hooldustöötajad), sh esmakontrollis 19 ja järelkontrollis 32 töötaja eesti keele oskust. Esmakontrollis (Laagna Perearstikeskus, Paljassaare sotsiaalmaja, Kohtla-Nõmme ja Tallinna Lastekodu) tuvastati 9 keeleseaduse nõuetele mittevastava eesti keele oskusega töötajat. Järelkontrollis (Valga Haigla AS, Tallinna Lastehaigla, SA Tallinna Koolitervishoid, Tallinna Lastekodu, Kohtla Nõmme Lastekodu, Paju Pansionaat) tunnistati keeleoskuse nõuetele vastavaks 3 töötaja eesti keele oskus, 10 töötaja suhtes lõpetati menetlus töölepingu lõpetamise tõttu, 3 töötaja suhtes rakendati sunniraha, 16 töötajale tehti uus ettekirjutus koos sunniraha hoiatusega.

Koguti andmeid SA Tartu Ülikooli Kliinikum ja Valga Haigla AS Kiirabi töötajate eesti keele oskuse kohta. TÜ Kliinikumi 3178st töötajast peab oma eesti keele oskust tõendama 161 töötajat, kuna nad on omandanud hariduse võõrkeeles. Esitatud dokumentidest selgus, et neil kõigil on eesti keele tasemetunnistus või tööalase eesti keele oskuse kategooriatunnistus olemas ning keeleseaduse nõuded täidetud. Valga Haigla AS Kiirabi 29st töötajast (meditsiiniõed ja kiirabitehnikud) puudub nõutav keeleoskustunnistus ühel.

Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ametnike ning hallatavate asutuste töötajate eesti keele oskust kontrolliti 137-l juhtumil, tuvastati 129 nõuetele mittevastava keeleoskusega ametnikku või töötajat (94%). Esmakontrollis kontrolliti Narva Linnavalitsuse ametite (Kultuuriosakond, Arhitektuuri ja Linnaplaneerimise Amet, Arenduse- ja Ökonoomika Amet, Sotsiaalabi amet, Rahandusamet, Linnaarhiiv) ametnike eesti keele oskust ning tuvastati, et 14 ametnikust ei vasta nõuetele 7 ametniku keeleoskus, neile tehti ettekirjutus sooritada C1-taseme eksam, sh viiele ametnikule tehti koos ettekirjutusega sunniraha hoiatus. Järeldkontrollis selgus, et varem tehtud ettekirjutuse oli täitnud 4 ametnikku, 46-le ametnikule tehti uus ettekirjutus koos sunnirahahoiatusega ning sunniraha rakendati kahe ametniku suhtes. Ühel juhul lõpetati menetlus ametniku teenistusest vabastamise tõttu.

Päästeameti Ida Päästekomandod (Kohtla-Järve, Jõhvi, Narva ja Sillamäe päästekomandos) kontrolliti 58-le päästeametnikule varem tehtud ettekirjutuse täitmist ning tuvastati, et ettekirjutuse oli täitnud 14 päästeametnikku. Uus ettekirjutus koos sunniraha hoiatusega tehti 19-le päästeametnikule, sunniraha rakendati 18 ametniku suhtes ning 4 juhul lõpetati menetlus ametniku teenistusest vabastamise tõttu.

Koguti andmeid PPA Lõuna prefektuuri (Põlva-, Valga-, Võru-, Viljandi-, Jõgeva ja Tartumaa), töötajate eesti keele oskuse kohta ning tuvastati, et 985st töötajast puudus nõutav keeleoskustunnistus ainult ühel töötajal.

Müügi- ja teenindustöötajate eesti keele oskuse kontrollimisel pöörati 2016. aastal erilist tähelepanu Maxima keti kauplustele üle Eesti. Tallinnas ja Harjumaal (kokku 13 kaupluses), Ida-Virumaal (Kohtla-Järve, Ahtme ja Sillamäe) ning Tartus kontrolliti kokku 332 teenindaja keeleoskust. Tuvastati 278 nõuetele mittevastava keeleoskusega töötajat, kellele tehti ettekirjutus sooritada tasemeeksam. Koos ettekirjutusega tehti 64-le Maxima töötajale sunnirahahoiatus. Lisaks sellele koguti andmeid kõigi Tartu ning Põltsamaa ja Elva Maxima kaupluste töötajate kohta. Tartus Maxima kaupluste 180 töötajast puudus 151-l nõutav keeleoskustunnistus, Elvas ja Põltsamaal ei tuvastatud ühtegi keeleoskustunnistuse rikkumist.

Tallinnas tehti 12-le AS OG Elektra kaupluse ning kolmele Prisma kaupluse töötajale eksami sooritamise ettekirjutus.

Esmakontrolli korras kontrolliti Lido restoranide teenindajate eesti keele oskust, mille tulemusel tehti kindlaks, et 43-st kontrollitust vastas nõutavale tasemele 7 töötaja keeleoskus, 36-le töötajale tehti ettekirjutus sooritada tasemeeksam.

Ida-Virumaal kontrolliti Ehituse ABC töötajaid, 15-st töötajast ei vastanud 9 töötaja keeleoskus nõutavale tasemele. Narva Euronicsi kaupluses kontrolliti 17 töötajat, neist 14-le tehti ettekirjutus sooritada eksam ja koos ettekirjutusega tehti neile ka sunnirahahoiatus.

Kaupluses Italyana king kontrolliti 3 töötajat ning kõigile tehti ettekirjutus sooritada tasemeeksam. Järeldkontrolli korras kontrolliti 136 müügitöötajat: ettekirjutuse oli täitnud 4 töötajat; 39 juhul pikendati ettekirjutuse täitmise tähtaega, 98 juhul lõpetati menetlus töötajaga töölepingu lõpetamise tõttu (sh 88 Tallinna Maxima kauplustes ja 10 AS OG Elektra kauplustes). Viimane tõik näitab, et puuduliku keeleoskusega teenindajate kutsekindlus on väga madal.

Ühistransporditöötajate (bussijuhid ja taksojuhid) keeleoskust kontrolliti esmakontrolli korras bussifirmades AS Temptrans, OÜ MRP linna Liinid, OÜ Digrim ning OÜ Euro Takso. Kokku kontrolliti 60 töötaja keeleoskust ning tuvastati 50 ebapiisava keeleoskusega bussijuhti ning 3 ebapiisava keeleoskusega taksojuhti. Kõigile neile tehti ettekirjutus sooritada eesti keele eksam töötamiseks nõutaval tasemel.

Koguti andmeid Narvas taksoteenust osutavate firmade (OÜ Narva Takso, Sõprade Takso OÜ, OÜ TON MÄRTS, OÜ IDA TAKSO, Goldtakso OÜ) töötajate eesti keele oskuse kohta. Ettekirjutus

tehti kokku 211-le taksojuhile, sh 65-le FIE-na tegutsevale taksojuhile, kellel puudus eest keele oskust tõendav dokument.

Turvatöötajate keeleoskust kontrolliti meile laekunud kaebuste alusel kokku kolmes turvafirmas, mis osutavad turvateenust kaubanduskeskustes (Skarabeus Julgestusteenistus OÜ, AS G4S, OÜ Grifs). 12-st kontrollitud töötajast tehti eksami sooritamise ettekirjutus 8-le töötajale. Järelkontrollis kontrolliti 4 töötajat: 2 töötajale tehti uus ettekirjutus sooritada tasemeeksam, ühele keeleoskuse täiendamise ettekirjutus ning ühe töötajaga oli tööleping lõpetatud. Koguti andmeid Skarabeus Julgestusteenistus OÜ Tartu osakonna 45 turvatöötaja kohta, keeleseaduse rikkumist ei tuvastatud.

Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalve

Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalves kontrollisid keeleametnikud avaliku teabe ja reklaami ning asjaajamise, samuti tarbijateabe suhtes sätestatud nõuete täitmist Tallinnas ja Tartus ning mitmes teises linnas (Valga, Elva, Viljandi, Haapsalu, Pärnu, Maardu, Rakvere, Kunda, Paldiski, Keila, Kuressaare, Harjumaa vallad).

Kõige rohkem tuvastati eksimusi avaliku teabe suhtes kehtestatud nõuete vastu: võõrkeelsele sildile, viidale või reklaamile ei olnud lisatud eestikeelset tõlget. Rikkumiste menetlemisel saadeti 317-l juhtumil märgukiri, milles selgitati keeleseaduse nõudeid ja puuduste kõrvaldamiseks tehti ettepanek lisada võõrkeelsele avalikule teabele (enamasti oli selleks võõrkeelne nimi, mis sisaldas tegevuskoha liiginimetust) või reklaamile eestikeelne tõlge. Keeleinspeksiooni märgukirjas tehtud ettepanekut on arvestatud ning eestikeelne teave on lisatud 198-l juhtumil; täitmiseks on pikendust antud 16-l juhtumil, haldusmenetlust on alustatud 4 ettevõtja suhtes, kuuel korral on ettevõtjale tehtud ettekirjutus koos sunniraha hoiatusega, kuuel juhtumil on menetlus lõpetatud ettevõtte sulgemise tõttu. Ülejäänud juhtumite puhul menetlus jätkub.

Nõustamine, kaebuste lahendamine, teabenõuetele vastamine

Reklaamifirmad pöördusid telefoni või e-posti teel rohkem kui 50-l korral Keeleinspeksiooni poole järelepärimisega hinnangu saamiseks oma klientide esitatud reklaamikavandile, et enne selle teostamist veenduda reklaami vastavuses keeleseaduse nõuetele.

Telefoni teel küsiti nõu keeleoskuse nõuete rakendamise, kategooriatunnistuste kehtivuse, kirjakeele normi, isikute keeleõiguste jm keeleseaduse reguleerimisalasse kuuluvate küsimuste kohta.

Lahendati 181 kaebust (laekunud Keeleinspeksiooni veebilehe kaudu, e-kirja või telefoni teel; sh edastatud Keeleinspeksioonile lahendamiseks teistelt järelevalveasutustelt kuuluvuse järgi).

Kõige sagedamini (101 korral) oli kaebuse põhjuseks teenindus- või müügitöötajate ebapiisav eesti keele oskus. Maxima keti kaupluste müügi- või turvatöötajate kohta saime 22 kaebust. Eri valdkondade teenindustöötajate (söögi- ja meelelahutuskohad, juuksuri- ja ilusalongid, pangad, jms) kohta laekus kaebusi 29 korral. Eelmiste aastatega võrreldes suurenes kaebuste arv välisriikidest saabunud teenindustöötajate (nt hotelli administraator, kelner, suveniirimüüja jne) kohta, kelle ainsaks suhtluskeeleks oli inglise keel.

Seitse kaebust saabus riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse töötaja ebapiisava keeleoskuse kohta (sotsiaaltöötaja, õpetaja, vangivalvur, linnaametnik), millest kahel juhtumil osutus kaebus alusetuks.

28 juhtumil menetleti kaebusi eestikeelse asjaajamise ja tarbijateabe nõude eiramise kohta (Narva Linnavalitsuses riigihangete korraldamisel, töövaidluskomisjonis, Narva haigla väljastatud dokumendid; teenindustevõtte venekeelsed saatedokumendid, eri asutuste kakskeelsed teatised, ainult võõrkeelne kasutusjuhend jms). Kaebusi tuli veebilehete keelevaliku piiratuduse kohta: nt Eestis registreeritud äriühingu veebilehel puudus eestikeelne teave; teenusepakkuja (Hilton, Booking.com, Lindex, Debenhams, Starman) veebilehe tellimiskeskond on ainult võõrkeelne jms. Kaebusi saabus ka telesaadete ebatäpse ja kehva kvaliteediga tõlke kohta; samuti eestikeelsete

subtiitrite puudumise kohta. Viimasel juhul oli põhjus tihtipeale vananenud vastuvõtuseadmetes või digiboksi seadistamises.

Jätkuvalt saabus kaebusi otsepostituse kaudu jagatava võõrkeelse reklaami või muude trükiste kohta. Rahulolematust väljendati ka kaubanduskeskuste venekeelse audioreklaami üle. Viiel korral sai Keeleinspeksioon kaebuse eesti keele kasutamise nõude eiramise eest avalikul üritusel või Eesti eestikeelses meedias.

Eestikeelsete subtiitrite puudumise kohta võõrkeelsete filmide näitamisel tuli kaebus viiel korral Apollo Narva Astri kino peale ja kolmel korral Forum Cinemas Coca Cola Plaza peale.

Eesti keele oskuse ja kasutamise nõuete eiramise kohta korteriühistute asjaajamises ja KÜ liikmetega suhtlemises tuli 18 kaebust (Tallinnast, Tartust, Jõhvist, Paldiskist). Kaebuste lahendamisel määrati tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks ja teavitati sellest kaebuse esitajat.

Kakskeelsete tänavanimesiltide kohta laekus kaebusi Tallinnast, Paldiskist, Tapalt, Vastseliinast ja Saku vallast. Linna- või vallavalitsusele saadetud märgukirjas tehti ettepanek kakskeelne silt eemaldada, mille asjaomased asutused täitsid viivitamata, v.a ühel juhul, mil kakskeelne tänavanimesilt oli eramaja küljes ning selle omanikuga ei ole õnnestunud ühendust saada.

2016. aastal laekus posti teel ja veebilehe vahendusel 57 teabenõuet.

Teabenõudeid esitati kõige rohkem keeleoskuse nõude rakendamise kohta eri töö- või ametkohtadel (bussijuhid, Narva taksojuhid), eesti keele tasemeksamist vabastamise tingimuste kohta, keeleoskuse nõuete kohaldamise kohta välisspetsialistide töölevõtmisel; kirjakeele normi, sh nt tsitaatsõnade kasutamise, võõrkeelsete väljendite (nt tegevuskoha- või tootenimetustes, kaubamärgis või tunnuslaususes) kasutamise õiguspärasuse ja neile eestikeelse tõlke lisamise nõude kohta avalikus teabes ja reklaamis. Paluti selgitust meediaväljaannete kehva keelekvaliteedi, isikute keeleõiguse, telesaadetele tõlke lisamise jms kohta. Teabenõuetele vastati kirjalikult määratud tähtaja jooksul.

2016. a keeleametnikud väärteomenetlust ei kohaldanud, kuna alates 1. jaanuarist 2015 kaotati keeleseadusest töötaja trahvisanktsiooniga karistamise võimalus. Seega on inspeksioon viimase kahe aasta jooksul kasutanud rikkumiste menetlemisel ainult mittekaristuslikke meetmeid. Keeleoskuse nõude rikkumiste menetlemisel oli esmaseks mõjutusvahendiks ettekirjutus koos sunnirahahoiatusega, mille eiramise korral kohaldati sunniraha.

Kõige sagedamini määrati sunniraha Tallinna koolide ja lasteaedade pedagoogidele ning kaupluste müügitöötajatele.

Keeleinspeksioon jätkab keeleseaduse täitmise järelevalves koostööd Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakonna teabekandjate ja linnakujunduslike projektide läbivaatamise komisjoniga reklaami ja avalike siltide kavandite keelekasutuse keeleseaduse nõuetele vastavuse tagamisel, politseiasutustega politseinike ja turvatöötajate eesti keele oskuse kontrollimisel, Päästeametiga päästjate keeleoskuse kontrollimisel ning Tarbijakaitseametiga tarbijatelt laekunud kaebuste lahendamisel.

Täienduskoolituse õppekavadele eelhinnangu andmine

Keeleinspeksioon menetles 2016. aastal 48 koolitusfirma õppekavade vastavust kehtestatud nõuetele, valdav enamik koolitajaid sai tegevusloa määratud tähtaja jooksul. Kahe koolitusfirma puhul andis Keeleinspeksioon negatiivse eelhaldusakti ning tegi Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepaneku mitte anda neile tegevusloa tasemeeksamiks ettevalmistava eesti keele kursuse korraldamiseks.

Kontrollitud on ka kõigi tegevusloa saanud koolitusasutuste veebilehtedel avalikustatud teabe vastavust täienduskoolituse seadusest tulenevatele nõuetele. Avastatud puudustest on koolitusasutusi teavitatud ning määratud tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks.